

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 8 Sayı: 38 Volume: 8 Issue: 38

Haziran 2015 June 2015

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

SOSYAL MEDYA KULLANIMI ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇE FORMU'NUN GEÇERLİĞİ VE GÜVENİRLİĞİ THE VALIDITY AND RELIABILITY OF THE TURKISH VERSION OF THE SOCIAL MEDIA USE INTEGRATION SCALE

Ahmet AKIN¹
Ahmet ÖZBAY²
İhsan BAYKUT³

Öz

Bu araştırmanın amacı Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin (SMKÖ; Jenkins-Guarnieri, Wright, & Johnson, 2013) Türkçe formunun geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir. Araştırma 247 üniversite öğrencisi üzerinde yürütülmüştür. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda iki boyutlu modelin iyi uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2= 74.92$, $sd= 31$, $RMSEA= .076$, $NFI= .93$, $NNFI= .94$, $CFI= .96$, $IFI= .96$, $GFI= .94$, $SRMR= .049$). Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik kat sayıları ölçeğin sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt ölçeği için .87; sosyal rutinlerle bütünleşme alt ölçeği için .71, ölçeğin bütünü için .87 olarak bulunmuştur. Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin düzeltilmiş madde-test korelasyonları .31 ile .76 arasında sıralanmaktadır. Bu sonuçlara göre Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin Türkçe formunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Anahtar kelimeler: Sosyal Medya, Doğrulayıcı Faktör Analizi, Geçerlik, Güvenirlik.

Abstract

The aim of this study is to examine of validity and reliability of the Turkish version of the Social Media Use Integration Scale (SMUIS; Jenkins-Guarnieri, Wright, & Johnson, 2013). The sample of this study consisted of 247 university students. Fit index values of the two-dimensional social media use model were: $\chi^2= 74.92$, $df= 31$, $RMSEA= .076$, $NFI= .93$, $NNFI= .94$, $CFI= .96$, $IFI= .96$, $GFI= .94$, $SRMR= .049$. Cronbach alpha internal consistency reliability coefficients were .87 for total scale, .87 for social integration and emotional connection subscale, and .71 for integration into social routines subscale. The corrected item-total correlations ranged from .31 to .76. Over all findings show that this scale had high validity and reliability scores.

Keywords: Social Media, Confirmatory Factor Analysis, Validity, Reliability

Giriş

İnternet bireylere her çeşit bilgiye kolaylıkla ulaşmaları için olanak sağlamakta ve diğer bireylerle mesafe göz etmeden hızlı bir şekilde iletişim kurma fırsatı sunmaktadır (Esen & Siyez, 2011). Ayrıca internet, elektronik posta yoluyla dünyanın farklı yerlerinde bulunan kişilerle haberleşme, video konferansları yapma, dünya çapındaki veri tabanlarındaki kütüphanelerden bilgi sağlama, dünyada olup bitenlerden anında haberdar olma, müzik dinleme veya film seyretme, oyun oynama, sınırsızca ve zahmetsizce alışveriş yapabilme ve oturulan yerden tüm finansal işlemleri yapabilme gibi birçok kolaylık sunmaktadır (Aydoğdu, 2003). Ancak internet kullanım süresinin gün geçtikçe artmasına bağlı olarak internet kullanımına sınırlama getiremememe, sosyal veya akademik zararlarına rağmen kullanmaya devam etme ve internete ulaşımın kısıtlandığı durumlarda anksiyete gibi belirtilerin baş gösterdiği internet bağımlılığı problemi ortaya çıkmıştır (Shapira ve diğerleri, 2003).

Özbay (2013) insanoğlunun var olduğu günden itibaren resim, yazı gibi birçok iletişim yöntemi kullandığını, günümüzde ise teknolojik gelişmeler ışığında bu iletişim araçlarının daha da güçlenerek yaygınlaştığını ve bilgisayarın bulunduğu hane sayısındaki artışa bağlı olarak internet kullanımının da

¹Doç. Dr. Sakarya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi.

²Sakarya Üniversitesi, Doktora Öğrencisi.

³Sakarya Üniversitesi, Doktora Öğrencisi.

arttığını belirtmiştir. Araştırmalarda, iletişim için internet kullanımının ve sosyal ağların insanların yaşamında giderek önemli bir yer tutmaya başladığı görülmüştür (Correa, Hinsley, & De Zuniga, 2010). Son yıllarda özellikle 18-33 yaş grubundaki genç bireylerin %95'i aktif şekilde internet kullandıklarını bildirmektedir (Lenhart, Purcell, Smith, & Zickuhr, 2010). Özellikle Facebook gibi deneyimleri paylaşmaya ve sosyal ilişkiler kurmaya yardımcı olan sosyal medya programlarının gençler arasında kullanımının yaygınlaştığı gözlenmektedir (Cheung, Chiu, & Lee, 2011). İnternetin bir yandan bireylerin bilgiye ulaşmalarını, araştırma yapmalarını kolaylaştırarak, problem çözme, yaratıcılık, kritik düşünme gibi becerilerinin gelişimini desteklediği (Berson, 2003); diğer bir yandan da aşırı, kontrol ve amaç dışı kullanılması nedeniyle bireylerin kişisel becerilerinin gelişimini olumsuz yönde etkilediği savunulmaktadır (Colwell & Kato, 2003).

Boyd ve Ellison (2007) giderek gelişen birçok sosyal medya programı olduğunu, bunların oluşumunun 1997 yılına dek dayandığını, My Space programının özellikle genç bireyler arasında yaygın olarak kullanılan ilk program olduğunu ve bu programın daha sonra yerini Facebook'a bıraktığını belirtmektedir. Jenkins-Guarnieri, Wright ve Johnson (2013), daha sonra, Twitter, YouTube ve LinkedIn gibi programların ortaya çıktığını ve kullanıcıları etkileyerek sosyal medya paylaşımına teşvik ettiğini vurgulamaktadır. Bunlara paralel olarak Loughheed de (2012), 500'den fazla sosyal medya sitesinin olduğunu ve bunların kullanımının gün geçtikçe arttığını belirtmektedir. Ayrıca bireysel kimliğin keşfedilmesi (Grasmuck, Martin, & Zhao, 2009), sosyal kimlik ve benlik duygusu (Karl, Peluchette, & Schlaegel, 2010) gibi temel gelişimsel olguların sosyal medya programları yoluyla oluşturulduğu görülmektedir. Bunlara ek olarak, sadece ergenlerin değil yetişkin bireylerin de Facebook gibi sosyal medya programları yardımıyla arkadaşlarıyla iletişim kurduğu ve sosyal ilişkilerini sürdürdüğü belirtilmektedir (Subrahmanyam, Reich, Waechter, & Espinoza, 2008). Sosyal davranışlar ve kişilerarası ilişkiler, bireyler için oldukça önemlidir ve sosyal medya bireylerin hayatında oldukça önemli bir rol oynamaktadır (Reich, 2010).

Mikami, Szwedo, Allen, Evans ve Hare (2010), genç bireylerin sosyal ağları kullanımları ile ilgili iki farklı görüş olduğunu belirtmektedir. İlk görüşe göre online iletişimin yüz yüze iletişime göre daha düşük kaliteye sahip olması nedeniyle internet iletişiminin sosyal uyum problemleriyle ilişkisi vardır ve sosyal beceri problemi olan gençler internet yoluyla iletişim kurmayı tercih etmektedir. Bunun tam zıttı olan ikinci görüşe göre ise genç bireyler var olan arkadaşlarıyla iletişim kurmayı ve onlarla buluşmayı internet yoluyla iletişim kurmaya tercih ettiklerinden offline iletişim, uyum sağlamaya yardımcı olmaktadır. Kalpidou, Costin ve Morris (2011) bu bulguları destekler şekilde, genç bireylerin Facebook arkadaşlıklarında düşük duygusal uyum olduğunu ve internet kullanımının duygusal ihtiyaçları karşılamaya yetmediğini savunmaktadır.

Araştırmalarda internet bağımlılığı ile kişilik arasında yüksek derecede bir ilişki olduğu görülmüştür (Landers & Lounsbury, 2006). Nevrotik özelliklere sahip kişilerin yalnızlıktan kurtulmak için daha fazla internet kullandıkları ve iletişim kurmak için internet kullanmaya daha fazla önem verdikleri bulunmuştur (Wolfradt & Doll, 2001). İşine bağlı kişiler, günlük aktiviteleriyle uğraşmaya daha fazla zaman ayırdıklarından ve internetin günlük rutin işlerine engel olması nedeniyle internet kullanımından kaçınmalarından dolayı işine bağlı olma değişkeni ile internet kullanımı arasında negatif yönde bir ilişki olduğu saptanmıştır (Wilson, Fornasier, & White, 2010). Ayrıca iletişime açık olma değişkeni yeni deneyimler edinmeye elverişli olmayı kapsadığından, iletişime açık kişiler Facebook gibi yeni iletişim imkânları kullanmaya meraklıdır (Ross, Orr, Sisic, Arseneault, Simmering, & Orr, 2009). Thadani ve Cheung (2011) tarafından düzenlenen bir çalışmada, düşük benlik saygısı ve sosyal yetersizlik hissi ile sosyal medya bağımlılığı arasında ilişki olduğu gözlenmiştir. Ayrıca, internet bağımlılığının iş yaşamındaki üretkenliği azaltması ve hareketsiz yaşama bağlı fiziksel problemlerin görülmesi nedenleriyle internet bağımlılığının sosyal yaşama ve gerçek fiziksel etkileşime zarar verdiği görülmektedir (Meena, Mittal, & Solanki, 2012).

İnternet kullanımında görülen artış nedeniyle gerçek sosyal ilişkilere ayrılan zaman ve yüz yüze kurulan ilişkiler azalmakta, bireyler arasında sosyal izolasyon ortaya çıkmakta ve bireylerin yalnızlıkları artmaktadır (Chou & Hsiao, 2000). Bu görüşleri destekler şekilde Özbay da (2013), bireylerin ruh hallerini, duygu durumlarını (öfke, hakaret, tehdit, taciz, zarar verme vb.) sanal ortamlara da yansıtmasının kolaylaşmasının, bilgisayarların ve klasik-android telefonların kullanımının bireylerin yaşamında önemli bir yer tutmasının ve evde, okulda, sosyal mekânlarda kullanılan internet nedeniyle sanal ortamın da gerçek dünyadakine benzer bir etkileşim alanı yaratmasının bir sonucu olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Uysal, Satıcı ve Akın (2013) düzenledikleri çalışmada, Facebook bağımlılığının öznel mutluluk ve öznel zindelik değişkenleri ile negatif yönde ilişki gösterdiğini bulmuştur. Bunların yanı sıra iletişim becerileri açısından kadınlar ile erkekler arasında farklar olduğu savunulmaktadır (Kalpidou, Costin, & Morris, 2011). Nörolog Ruben Gur, kadınların duygularını tanımlamada daha hızlı ve net olduklarını ve kadınların erkeklere göre

ses tonundaki değişimleri ve yüz ifadelerindeki farklılıkları fark etmede daha başarılı olduklarını savunmaktadır (Web MD, 2005). Ancak sosyal medya yoluyla kurulan iletişim, fotoğraflara ve yazılı bilgiye dayandığından ses tonundaki değişimleri ve vücut dilini anlamak sosyal ağlarla kurulan iletişimde mümkün değildir ve bu durum kadınlarda stres yaratmaktadır (Lougheed, 2012).

Araştırma bulguları internet kullanımının bilgi paylaşımını arttırması ve hızlandırması, zaman kaybını önlemesi gibi olumlu yanlarının bulunmasına rağmen, bireyleri yalnızlığa sürüklemesi, iletişimin kalitesini düşürmesi ve bireylerin sosyal ortamına zarar vermesi gibi pek çok olumsuz yönlerinin de mevcut olduğunu göstermektedir. İnternet kullanımı teknolojik gelişmelere bağlı olarak gün geçtikçe artmakta ve özellikle ergen bireylerde bağımlılığa dönüşerek bir risk faktörü haline gelmektedir. Bu nedenle bireylerin sosyal medya kullanımı düzeylerini belirlemek birçok problemin önlenmesinde etkili olabilir. Bu araştırmanın amacı Jenkins-Guarnieri, Wright ve Johnson (2013) tarafından geliştirilen Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'ni Türkçeye uyarlamak ve ölçeğin geçerlik ve güvenilirliğini incelemektir.

Yöntem

Çalışma Grubu

Araştırma Sakarya ve Ağrı İbrahim Çeçen üniversitelerinde öğrenim gören 247 üniversite öğrencisi üzerinden yürütülmüştür. Katılımcıların yaşları 18 ile 26 arasında değişmektedir.

İşlem

Ölçeğin uyarlamasına başlamadan önce daha önce ölçeğin uyarlanıp uyarlanmadığı ve benzer çalışmalar araştırılmıştır. Türkçe literatürde sosyal medya ile ilgili ölçekler incelenmiş ve ölçeğin Türkçeye uyarlanmadığı görülünce orijinal ölçeğin yazarları ile e-posta yoluyla iletişime geçilmiş ve ölçeğin uyarlanabileceğine ilişkin gerekli izin alınmıştır. Öncelikle ölçek iyi düzeyde İngilizce bilen üç akademisyentarafından Türkçeye çevrilmiştir. Yine aynı öğretim üyeleri elde ettikleri Türkçe formlar üzerinde tartışarak anlam ve gramer açısından gerekli düzeltmeleri yapmış ve denemelik Türkçe form elde edilmiştir. Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizi (DFA) uygulanmıştır. Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlık yöntemiyle incelenmiştir. Madde analizi ise düzeltilmiş madde-toplam puan korelasyonları ile incelenmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri için LISREL 8.54 ve SPSS 13.0 programları kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği (Social Media Use Integration Scale): Ölçeğin orijinal formu Jenkins-Guarnieri, Wright ve Johnson (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek 1 Tamamen Katılmıyorum dan 6 Tamamen Katılıyorum olmak üzere 6'lı derecelendirme içermektedir. Ölçekte 8. madde ters puanlanmaktadır. Yüksek puanlar sosyal medya kullanım düzeyinin yükseldiğini göstermektedir. Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin orijinal formunun Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik kat sayıları sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt ölçeği için .89; sosyal rutinlerle bütünleşme alt ölçeği için .83, ölçeğin bütünü için .91 olarak bulunmuştur. Üç hafta arayla elde edilen test tekrar test güvenilirlik katsayılarının sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt ölçeği için .80; sosyal rutinlerle bütünleşme alt ölçeği için .68, ölçeğin bütünü için .80 olduğu görülmüştür.

Bulgular

Madde Analizi ve Güvenirlik

SMKÖ'nin maddelerinin ayırt etme gücünü belirlemek amacıyla madde analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, ölçeğin düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayılarının .31 ile .76 arasında sıralandığı görülmüştür. Bulgular Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin Düzeltilmiş Madde Toplam Korelasyon Katsayıları

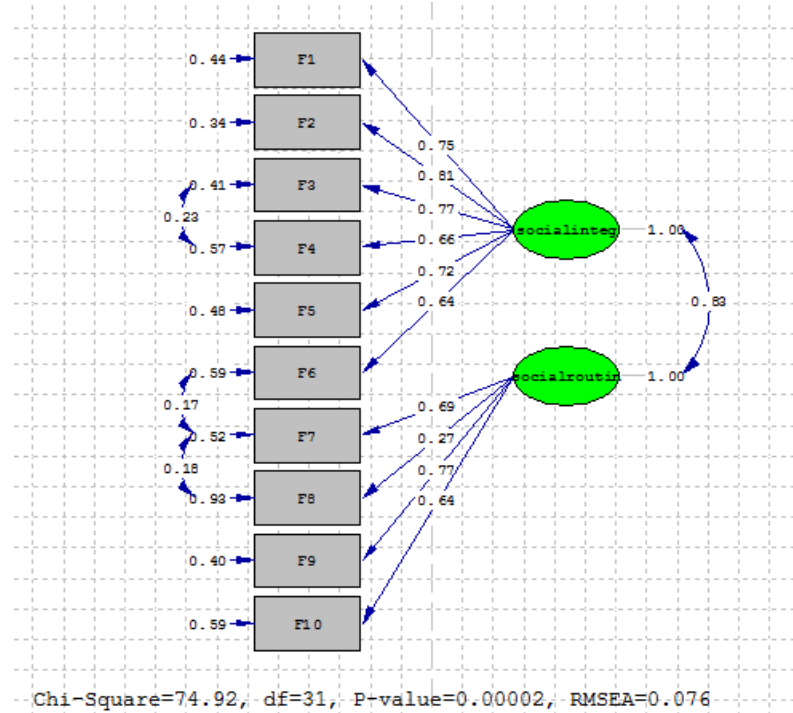
Madde No	r _{jx}	Madde No	r _{jx}
1	.69	7	.67
2	.73	8	.31
3	.76	9	.55
4	.66	10	.51

5	.65
6	.53

Sosyal Medya Kullanma Ölçeği'nin Cronbach alfa iç tutarlılık güvenilirlik kat sayıları ölçeğin sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı alt ölçeği için .87; sosyal rutinlerle bütünleşme alt ölçeği için .71, ölçeğin bütünü için .87 olarak bulunmuştur.

Yapı Geçerliliği

Doğrulayıcı Faktör analizi; ölçeğin iki boyutlu yapısının elde edilen verilerle ne derece uyumlu olduğunu yapı geçerliliğini belirlemek üzere doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliği için uygulanan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, ölçeğin orijinal formda olduğu gibi iki boyutta (sosyal bütünleşme ve duygusal bağlantı; sosyal rutinlerle bütünleşme) uyum verdiği görülmüştür ($\chi^2= 74.92$, $sd=31$, $RMSEA= .076$, $NFI= .93$, $NNFI= .94$, $CFI= .96$, $IFI= .96$, $GFI=.94$, $SRMR= .049$). Ölçeğin faktör yüklerine ve alt boyutların birbiriyle olan ilişkilerine ilişkin bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tartışma

Bu çalışmada Sosyal Medya Kullanımı Ölçeği'nin Türkçeye uyarlanması ve Türkçe formun geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun orijinal formunda olduğu gibi iki boyutlu yapıya sahip olduğunun doğrulanması amacıyla DFA uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde sınanan modelin uyum yeterliğini belirlemek için pek çok uyum indeksi kullanılmaktadır. Söz konusu uyum indekslerinden en sık kullanılanları Ki-Kare Uyum Testi (Chi-SquareGoodness), İyi Uyum İndeksi (Goodness of Fit Index, GFI), Düzeltilmiş İyi Uyum İndeksi (Adjusted Goodness of Fit Index, AGFI), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (Comparative Fit Index, CFI), Normleştirilmiş Uyum İndeksi (Normed Fit Index, NFI), Ortalama Hataların Karekökü (Root Mean Square Residuals, RMR veya RMS) ve Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü'dür (Root Mean Square Error of Approximation, RMSEA). GFI, CFI, NFI, RFI, IFI ve AGFI indeksleri için kabul edilebilir uyum değeri .90 ve mükemmel uyum değeri .95 olarak kabul edilmektedir (Bentler & Bonett, 1980; Bentler, 1980; Marsh, Hau, Artelt, Baumert, & Peschar, 2006). RMSEA için ise .08 kabul edilebilir uyum ve .05 mükemmel uyum değeri olarak kabul edilmiştir (Byrne & Campbell, 1999; Brown & Cudeck, 1993). χ^2/sd değerinin ise 2-3 arasının kabul edilebilir, 0-2 arasının ise iyi uyum değeri olarak kabul edilmektedir (Schermelleh-Engel & Moosbrugger, 2003). Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre, uyum indekslerinin kabul edilebilir ve iyi uyum değerleri dikkate alındığında SMKÖ'nin iki boyutlu yapısının iyi uyum verdiği görülmüştür.